

DOI 10.26886/2520-7474.4(58)2023.8

UDC: 130.2:316.62(477)

**NATIONAL IDEA IN CULTURE AS THE CORE BASIS OF ITS
CONSOLIDATING ESSENCE IN UKRAINIAN SOCIETY**

Sergey Magera, Professor

<https://orcid.org/0009-0004-8136-0805>

e-mail: mageraopera@gmail.com

Dragomanov Ukrainian State University, Ukraine, Kyiv

It is shown that the realization of the consolidating potential of culture is a means of self-preservation of the people, the basis for the formation of national identity, which becomes the basis of the subjectivity of the country. This is especially relevant in the period of social transformations. It was determined that the union of traditions and innovations is one of the main factors in realizing the consolidating potential of Ukrainian culture. Only in the process of interaction, interpenetration of the innovative and the traditional, is it possible to develop culture and ensure its consolidating capabilities.

Keywords: consolidation, social consolidation, culture, society, Ukrainian society, Ukrainian culture, human, humanism.

*професор кафедри вокального виконавства, Магера С.І.
Національна ідея в культурі як стрижнева основа її консолідуючої
сутності в українському соціумі/ Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова, Україна, Київ*

*У статті досліджується реалізація консолідуючого потенціалу
культури, що є засобом самозбереження народу, підґрунтям
формування національної ідентичності, що стає основою
суб'єктності країни. Це є особливо актуальним в період соціальних*

трансформацій. Визначено, що єднання традицій та інновацій є одним з головних факторів реалізації консолідуючого потенціалу української культури. Лише у процесі взаємодії, інноваційного й традиційного взаємопроникнення можливий розвиток культури й забезпечення її консолідуючих можливостей.

Ключові слова: консолідація, суспільна консолідація, культура, суспільство, українське суспільство, українська культура, людина, гуманізм.

Постановка проблеми. Нині, як ніколи культура постає *універсальним чинником* суспільної консолідації, але реалізація її консолідуючої ролі має свою *національну та цивілізаційну специфіку*, а з початком перебудови у СРСР й особливо після проголошення незалежності України у 1991 році питання відродження людинотворчих характеристик культури та її консолідуючої сутності постало з особливою гостротою.

Аналіз публікацій з проблеми дослідження. Для дослідження особливостей процесів консолідації українського суспільства і ролі культури в них є напрацювання Т. Антоненко, О. Афоніної, В. Воропаєвої, Н. Гірліної, О. Добровольської, О. Дубового, О. Кирилюк, О. Копієвської, Л. Курняк, В. Мельника, Ф. Моїсеєвої, В. Нікітенка, О. Онаць, С. Пролєєва, О. Стасевської, Г. Шевченка, В. Яценко та ін.

Особливості реалізації консолідуючої сутності культури в українському трансформаційному суспільстві представлене у працях Л. Анучиної, М. Безоточного, Ю. Вільчинського, В. Грицаненко, Н. Дмитренко, Ю. Калиновського, К. Кислюка, О. Кендус, С. Кліценко, Н. Левченка, В. Малімона, М. Недюхи, О. Оржель, І. Павлюк, К. Палія, В. Пасічника, М. Поплавського, О. Ременець, П. Слободянюк, О. Стасевської, М. Черниш та ін.

Метою даної статті є осмислення культури як чинника суспільної консолідації в період соціальних трансформацій в українському соціумі.

Виклад основного матеріалу. Відродження людинотворчих характеристик вітчизняної культури проявилось, у першу чергу, у спробах українських діячів позбутися партійно-ідеологічного впливу на свою діяльність (до 1991р.), актуалізації проблеми повернення до духовно-культурного спадку нашого народу, означення найбільш кричущих питань у розвитку різних сфер та підсистем культурного простору України. Відповідно така діяльність «духовних поводитирів» українського народу сприяла посиленню консолідуючої ролі культури у суспільстві, поступовій відмові від радянсько-класового підходу до культури, відродження людинотворчої сутності вітчизняної культурної спадщини.

Разом з тим, на переконання фахівців українська культура після здобуття державної незалежності стикнулась з низкою серйозних викликів. Перший – виклик зміни політичного й суспільного ладу. Розвал тоталітарної держави, в межах якої десятиліттями існувала Україна, виявив неготовність діячів культури до існування без щоденної опіки держави, до ринкових відносин в культурному житті.

З цього приводу О. Кендус зазначає, що «відродження української культури визначалося декількома пріоритетними напрямками її розвитку. Найперше, український народ повинен був отримати знання про свою справжню історію, адже без історичної пам'яті немає народу. Також, одним із першочергових завдань було також піднесення престижу української мови, того «станового хребта національної культури». Багато людей не усвідомлюють, що мова – це не лише засіб комунікації, а й спосіб мислення, живе тіло національної культури, нормальне функціонування якого забезпечує її духовні злети. Крім того, пропонувалося систематизоване видання матеріалів дискусій, які

тривали протягом XIX і XX століття, про українську історію, її культуру, про можливість чи неможливість, потрібність чи непотрібність української мови і самостійність української літератури. Оскільки про українську культуру в світі знали ще дуже мало, необхідно було віднайти можливості її входження в міжнародний культурний контекст» [5, с. 185-191].

На думку фахівців, еволюції українського національного відродження притаманна європейська триєдина система (за чеським ученим М. Грохом), яка відповідає не тільки головним історичним концептам формування національної свідомості, але й стала базовим напрямом розвитку сучасних процесів української націогенези: 1. Академічний. 2. Культурницький. 3. Політичний [14, с. 227-228].

Процес національного відродження України наприкінці XX початку XXI сторіччя відкрив широкі можливості для її культурного розвитку. З'ясовуючи результати реалізації цих можливостей визначимо *архетипові характеристики сучасної української культури*.

Передусім слід виділити специфічний український *індивідуалізм*, який базується на певному відношенні до громади – він є хуторянським індивідуалізмом. Такий індивідуалізм ґрунтується не на автономності особистості, суверенності її розуму, здатності до дискурсивної легітимації соціальних та етичних норм, які б забезпечили соціальну інтеграцію, а на безпосередньому протиставленні себе громаді [13, с. 112-114].

Саме тому, з точки зору Н. Хамітова індивідуалізм виявляє себе як плідний архетип української культури тільки тоді, коли розвивається у *персоналізм* – «такий спосіб відношення до світу, при якому цінність персони не заперечує значимості навколишнього суспільного життя» [167, с. 177]. Отже, «персоналізм – це індивідуалізм, який позбувся своїх негативних рис, вийшов за межі стихії, де він був способом життя і

мислення, що суперечить раціональному устрою соціуму. Слід зазначити, що індивідуалістичне та персоналістичне начала весь час взаємодіють в історії українського народу і саме перемога персоналізму так потрібна сьогодні сучасному українському суспільству» [16, с. 177].

Також Н. Хамітов виділяє такий культурний архетип України як *світоглядна толерантність* – «архетип української ментальності і культури, який виявляє здатність українського народу приймати у свою культуру ментальні настанови інших народів та їх культур, що сприяє можливості глибинного порозуміння у внутрішній та зовнішній політиці» [167, с. 184]. Толерантність – безумовна цінність в умовах соціокультурного плюралізму, у суспільстві конкуруючих інтересів, часом забарвлених національною або конфесіональною нетерпимістю.

Також слід виділити *«кордоцентризм*, який, у сенсі переваги душевного над раціональним і прагматичним, виражає доміанти «Серця», чуттєвості в житті українців. Цьому архетипові співзвучні такі риси... яксентименталізм і любов до природи» [16, с. 177-178]. Цілком можна погодитися, що кордоцентризм має бути збалансований з раціоналізмом [16, с. 178], лише тоді він буде сприяти суспільній консолідації.

Ще один важливий «архетип української ментальності і культури, який здатний глибинно актуалізувати гідну самореалізацію людей та їх громадянську взаємодію – *глибинний оптимізм*. Він пронизує усі етапи української історії і саме завдяки йому українська культура змогла вижити в жаклих умовах бездержавності» [16, с. 112-114].

В цілому розвиток української культури, подолання негативних начал, які характеризують її сучасний стан, потребує:

- 1) визнання державою, державними мужами, елітою України значущості цього феномену для зміцнення держави Україна;
- 2) зосередження уваги на духовному оновленні людини;

- 3) повернення культурної пам'яті народу;
- 4) визначення шляхів подолання зниження рівня морально-естетичного стану суспільства;
- 5) активізації процесу гуманізації людини та суспільства в цілому;
- 6) зосередження уваги на вирішенні проблем духовного порядку;
- 7) переосмислення змісту та форм життєдіяльності інститутів культури [1, с. 35-36].

Комплексно характеризуючи сучасну українську культуру за різними напрямками її розвитку, Л. Анучина та О. Стасевська виокремлюють наступні її особливості:

– уперше в історії країни національна культура визнана (хоча й на декларативному рівні) провідним чинником розвитку та реформування українського суспільства, утвердження державності. Підтвердженням цьому є положення Конституції України, чисельні закони, настанови, рішення державних органів, серед яких особливо значущими є Декларація про державний суверенітет України, Декларація прав національностей України, Закони України «Про засади мовної політики», «Про національні меншини в Україні», «Основи законодавства про культуру», та ін.;

– у суспільстві існує намагання переосмислити ієрархію системи цінностей, прагнення до визначення пріоритетів смисложиттєвих орієнтацій. Про це свідчать факти: переорієнтація суспільної свідомості – з моральних цінностей на матеріальні, гедоністичні, а також поглиблення диференціації ціннісних орієнтирів різних верств населення, втрата об'єднуючих націю ідеологічних настанов;

– здійснюється поширення та прискорення інтеграції української національної культури у світовий культурний простір, зміцнення культурного діалогу з багатьма країнами світу, активізація представництва України в сфері культури на міжнародному рівні. Про це

говорить визнання здобутків української культури світовими державами, розповсюдження в Україні цінностей, стандартів, норм європейського культурного життя;

– відбувається поступова відмова держави від централізованих та директивних і перехід до децентралізованих та непрямих методів управління сферою культури;

– спостерігається розширення складу суб'єктів культури, що відкриває шляхи пожвавлення культурного життя. Активізація творчої активності різних категорій і груп населення, збільшення культурних ініціатив різноманітних суспільних об'єднань, рухів, асоціацій, клубів і урізноманітнення видів та форм їх діяльності є підтвердженням цього. Значна частина нових суб'єктів культури плідно співпрацює з різними зарубіжними мистецькими, благодійними, науковими, освітніми інституціями, сприяючи входженню України в культурний європейський простір;

– акцентується увага на поверненні культурної пам'яті, відновлення перекривлених сторінок історії українського народу та його культури, зверненні до масивного гуманітарного потенціалу української культури – філософського, історичного, релігійного, правового, морального тощо, який не просто стає затребуваним, а й по-новому осмислюється;

– створюються умови для активізації духовного життя, підвищення національної самосвідомості різних народів і етнічних груп України, повернення їх до забутих національних цінностей. У зв'язку з цим в країні стимулюється створення та розгортання діяльності національних общин, вивчення в системі загальноосвітніх шкіл національних мов, проведення національних свят, впровадження в життя національних традицій та обрядів;

– змінюється суспільний й громадський статус релігії, приділяється велика увага відновленню впливовості релігійної культури, яка визнається вагомим культуроформуючим чинником. Сьогодні традиційні для світових релігій цінності заповнюють існуючий в Україні духовний вакуум і сприяють гуманізації соціальних відносин. Характерною ознакою сучасності стає повернення до релігійного життя громадян України, вплив релігійної культури на їх життя;

– впроваджуються нові засади розвитку системи освіти. Вагому роль в розвитку освіти зіграли демократизація навчально-виховного процесу. Утілення в освітянське життя демократичних основ дозволило позбавити школу догматичного одноманіття навчальних програм, методик, підручників, сприяло запровадженню автономії закладів освіти, в тому числі і вищих;

– в Україні посилюються процеси розмивання самобутності української культури, втрата культурної своєрідності окремих регіонів, міст тощо. «Вестернізація» і комерціалізація призводять до уніфікації способу життя за «західними» зразками, поширюють стандартизацію культурних потреб, ведуть до руйнації «культурної індивідуальності» [2, с. 42-45].

Найголовнішою рисою української культури внаслідок всіх продуктивних змін, на думку С. Кліценко, має стати універсальність – здатність творчої взаємодії з сучасними культурами світу та їх авторами. Важливою є така творче виявлення національного буття України, яке зробить його для людей в усьому світі зрозумілим, цікавим і важливим [6, с. 225-226].

Звернемося до національної ідеї в культурі як стрижневої основи її консолідуючої сутності в українському соціумі.

Нині у вітчизняному інтелектуальному, політичному та культурному просторі триває пошук сутнісних характеристик української національної ідеї.

Дослідник Ю. Вільчинський аналізує національну ідею в якості політичної і культурної програми, «під якою слід розуміти не лише всебічне усвідомлення власної національної своєрідності, а й свідоме намагання у всіх ділянках життя – політиці, господарстві, науці, філософії, мистецтві – виявити, організувати і розвинути свої власні сили» [4, с. 63-66].

Важливо розуміти, що нині об'єднання української нації переважно будується навколо історичного минулого. Тому можна погодитися, що «одним із шляхів зміцнення соціального згуртування мають стати конкретні державні ініціативи у сфері гуманітарної політики (освітньої, культурної, соціальної, інформаційної та інших); іншим важливим напрямом є розвиток і посилення громадянського суспільства» [10, с. 105].

Консолідуючий культурний потенціал національної ідеї України, конкретизується у її функціях. О. Куць вважає, що до таких функцій можна віднести такі:

- «– етнонаціотворчу (визрівання з людській спільноті потреби у самоорганізації в окремий етнос);
- інтегруючу (згуртовує в єдину спільноту різні етноси);
- ідентифікаційну (сприяє самовизначенню й самоусвідомленню окремих народів та її представників);
- культурологічну (з народної культури формує загальнонаціональну культуру);
- аксіологічну (орієнтація на певні цінності, що впливають на свідомість спільноти);
- державотворчу (усвідомлення необхідності створення політичних інституцій та їх функціонування)» [8, с. 100].

Очевидно, що суб'єктом національної ідеї України є її народ. Тому мета формування національної ідеї нашої країни – це постійне зростання добробуту народу, забезпечення і збереження умов для

розвитку майбутніх поколінь на основі економічної й політичної самостійності, оригінальної культури, духовності. Консолідація українського суспільства сьогодні стала пріоритетною ідеєю для багатьох політичних сил. Цілком можна доєднатися до думки, що українська національна ідея сьогодні – це любов до рідного краю і «разом із тим – входження у європейські структури. Україна повинна враховувати історичні цінності Заходу та розвивати їх у своїй державі через українську національну ідею, формувати у громадян почуття єдності і соборності утримання в усьому світі. Особливості величної, неповторної у світі України проявляються в її мові, культурі, історії, традиціях, звичаях, історичній пам'яті» [3, с. 69].

Важливо усвідомити, що національна ідея є *основою* культури певного народу, а також є *продуктом* цієї культури. Вона постає світоглядним вектором національної культури й самосвідомості народу. В цьому контексті П. Кравченко вірно зазначає, що «організація практичного життя індивідів на основі загальнонаціональних принципів є маніфестацією певної культури їхньої самосвідомості. Але ця культура може перетворюватися у власну протилежність, якщо вона ґрунтується на догмах, що суперечать вимогам суспільного духовного прогресу. Дійсна культура національної самосвідомості спирається не на догматичні установки, а на істину загальнонаціональних міжособистісних і соціальних зв'язків індивідів та на їхнє реальне життя» [7, с. 262].

Можна стверджувати, що здатність народу сформулювати національну ідею демонструє його культурну, політичну, духовну зрілість, готовність до створення суб'єктної країни. Ця зрілість означає певну архетипову усталеність культури, її особливостей. Будь-яка культура – це система норм, що репрезентують ключові цінності, необхідні для розвитку країни. Не можна не погодитися, що «культура

зумовлює стиль поведінки, підґрунтя оцінок, правила спілкування з іншими людьми тощо. Імперативність вимог культури досить очевидна, вона виявляється у суспільній (правовій) психології через оціночні судження щодо певних подій та явищ. Вона існує у формі громадського схвалення чи несхвалення вчинків та висловлювань, у пануючих естетичних смаках, у правовій чи політичній системах, у релігії, тобто у всій сукупності ментальних особливостей національної самосвідомості народу» [12, с. 62].

Розмитість національної ідеї як консолідуючого начала, відсутність консенсусу щодо стратегій розвитку країни, акцент в цьому розвитку лише на економічних і політичних чинниках без урахування духовно-культурних завжди призводять до втрати консолідації нації.

За період існування незалежної України не було достатньо чітко сформульовано питання й відповіді на низку важливих питань. Мова йде про невизначеність української ідентичності, що було зумовлено на початку 90-х кризою радянської ідентичності й недоліками політики ідентичності, в якій недостатньо був зроблений акцент на унікальності власної культури та її місії у світі. Зовнішній аспект української ідентичності найвиразніше виявився у міфологемі багатовекторності, стратегічного партнерства мало не зі всіма країнами (передовсім з актуальним Іншим-ворогом). Всі ці смисли-ілюзії продемонстрували свою неконструктивність і навіть шкідливість в контексті внутрішніх та зовнішніх процесів й проблем сучасної України, яка бореться проти окупації частини території. Початок українсько-російського конфлікту, коли РФ, в радикальний спосіб (розв'язавши війну), «репрезентувала себе для більшості населення як «спільний Інший», Чужий (ворог), зумовили потребу переосмислення особливостей формування української ідентичності на сучасному етапі, в тому числі в контексті відносин з Іншими» [15, с. 341].

З точки зору М. Недюхи значущість національної ідеї полягає в усвідомленні й виконання низці завдань. Зокрема він зазначає, що сучасна Україна має поставати правовою державою, громадянським суспільством і демократичною, цивілізованою країною передусім за кількісними та якісними показниками забезпечення потреб українського народу. За умов демократії це означає підпорядкованість держави завданням забезпечення пріоритету прав і свобод людини та громадянина, верховенства права, соціальної справедливості, гідності людини. Саме це визначає й зовнішньополітичні пріоритети сучасної України. Сьогодні Українська держава має формуватися суспільством, громадянами, народом України, який, згідно з Конституцією, є джерелом влади, виступаючи визначальним суб'єктом забезпечення процесів соціальних змін. Не можна не погодитися також з тим, що Україна повинна стати цілісністю держави й громадянського суспільства [9, с. 22-23].

Важливо розуміти, що тематизація національної ідеї знайшла свій вираз у творчості видатних вітчизняних діячів науки та культури, які сформулювали базові положення подальшої розбудови українського суспільства й держави як єдиного культурного організму. Узагальнюючи основні підходи видатних українських мислителів (М. Грушевський, М. Драгоманов, П. Куліш, І. Франко, В. Липинський та ін.) сучасний науковець В. Пасічник пропонує таке розуміння державної моделі, що засноване на українській національній ідеї:

«— пріоритет людей, народу, «землі» по відношенню до державної влади, де правитель виступає першим слугою рідної землі та громади, що на ній проживає, а відтак основоположним принципом державного будівництва є народоправство, а не єдино начальство... Українська держава повинна будуватися знизу, а не насаджуватися зверху, вона

має зростати із спільних зусиль... областей і територій, які об'єднуються для спільного досягнення загальнозначущих цілей;

– пріоритет локальної народної самоорганізації в порівнянні із загальнодержавною організацією, що передбачає запровадження широкого місцевого самоврядування як основи державного управління, здійснюваного центральним народним представництвом, із найширшим самоврядування общин...;

– визнання виняткової важливості етичної традиції, морального вимірювання політики і діяльності політиків, де політична влада має бути заснована на християнській моралі, в якій вона черпає свою легітимність, а християнська віра виступає основою та надійним і зрозумілим способом самоідентифікації українського народу...» [11, с. 79].

Висновки. Значущим світоглядним чинником розвитку української культури є такий феномен як національна ідея. У політичній практиці сучасної України її змістовне наповнення є предметом політичних суперечок та наукових дискусій, що не сприяє консолідації української нації у духовному вимірі. У цілому національна ідея є політико-культурним проектом розвитку української нації, основними елементами якої попри всі дискусійні моменти є орієнтація на побудову в Україні гуманістичної, демократичної, правової та соціальної держави.

Література:

1. Анучина Л. В. (2015) Проблемне поле культури сучасної України. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, № 4 (27), 27-37.

2. Анучина Л. В. (2013) Реалії сучасної української культури: філософсько-культурологічний дискурс. *Вісник Харківського*

національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. *Філософія*. Вип. 41(2), 27-48.

3. Безотосний М. (2013) Національна ідея – основа консолідації українського суспільства на сучасному етапі. *Рідний край*. № 2, 69-72.

4. Вільчинський Ю. (1993) Поняття і генеза української національної ідеї. *Сучасне суспільство*. № 2, 58-68.

5. Кендус О. З. (2014) Тенденції розвитку української культури напередодні проголошення незалежності України. *Вісник Львівської комерційної академії*. Серія: Гуманітарні науки. Вип. 12, 185-191.

6. Кліценко С. (2009) Альтернативи розвитку української культури (на матеріалах статей О. Пахльовської та І. Дзюби). *Вісник Львівського університету*. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 9, 222-228.

7. Кравченко П. А. (2001) Вітчизняний культурно-історичний досвід у системі сучасного державотворення (соціально-філософські аспекти). Київ: ГЕНЕЗА, 332.

8. Куць О. М. (2013) Усвідомлена незалежність: як/чи реалізована етнополітична свобода ? (Українські реалії): монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 368 .

9. Недюха М. П. (2016) Державотворчий потенціал української національної ідеї «Україна – демократична країна рівних можливостей». *Наукові праці МАУП*. Вип. 48, 19-25

10. Оржель О. (2012) Консолідація українського суспільства на основі національної ідеї: перспективи й обмеження (з точки зору європейського досвіду). *Державне управління. Економіка та держава*. № 8, 102-105.

11. Пасічник В. М. (2013) Українська національна ідея як концептуальна основа боротьби з корупцією та проведення інституційних реформ в Україні. *Ефективність державного управління*. Вип. 34, 72-81.

12. Пасько І. Т. (1999) Громадянське суспільство і національна ідея: (Україна на тлі європейських процесів. Компаративні нариси). Донецьк: ЦГО НАН України, УК Центр, 289.

1. Ребкало В. (2010) Колективна ідентичність українського суспільства та її вплив на реформування державного управління. *Публічне управління*. Вип. 34. <<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2010-34/doc/1/14.pdf>> (2023, листопад, 24).

13. Скалецький М. П. (2003) Етнотворча та етнозахисна функції культури. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. № 473, 61-68.

14. Труш М. С. (2015) Соціокультурна інтеграція: особливості в умовах глобалізації: український аспект. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України: науковий збірник*. № 3-4, 14-19.

15. Хамітов Н. В. (2017) Творення людяності як головна мета суспільної консолідації України. *Людяність творчості як творчість людяності: Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції*. м. Київ. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. <<http://ela.kpi.ua/jspui/handle/123456789/20670>> (2023, листопад, 24).

References:

1. Anuchyna L. V. (2015) Problemne pole kultury suchasnoi Ukrainy [The problematic field of culture of modern Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, № 4 (27), 27-37. [in Ukrainian].

2. Anuchyna L. V. (2013) Realii suchasnoi ukrainskoi kultury: filosofsko-kulturolohichniy dyskurs [Realities of modern Ukrainian culture: philosophical and cultural discourse]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody*. *Filosofiiia.Vyp.* 41(2), 27-48. [in Ukrainian].

3. Bezotosnyi M. (2013) Natsionalna ideia – osnova konsolidatsii ukrainskoho suspilstva na suchasnomu etapi [The national idea is the basis of the consolidation of Ukrainian society at the current stage]. Ridnyi krai. № 2, 69-72. [in Ukrainian].
4. Vilchynskyi Yu. (1993) Poniattia i heneza ukrainskoi natsionalnoi idei [Concept and genesis of the Ukrainian national idea]. Suchasne suspilstvo. № 2, 58-68. [in Ukrainian].
5. Kendus O. Z. (2014) Tendentsii rozvytku ukrainskoi kultury naperedodni proholoshennia nezalezhnosti Ukrainy [Trends in the development of Ukrainian culture on the eve of the declaration of Ukraine's independence]. Visnyk Lvivskoi komertsii noi akademii. Serii: Humanitarni nauky. Vyp. 12, 185-191. [in Ukrainian].
6. Klitsenko S. (2009) Alternatyvy rozvytku ukrainskoi kultury (na materialakh statei O. Pakhlovskoi ta I. Dziuby) [Alternatives to the development of Ukrainian culture (based on the articles of O. Pakhlivska and I. Dzyuba)]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Mystetstvoznavstvo. Vyp. 9, 222-228. [in Ukrainian].
7. Kravchenko P. A. (2001) Vitchyzniani kulturno-istorychni dosvid u systemi suchasnoho derzhavotvorennia (sotsialno-filosofski aspekty) [Domestic cultural and historical experience in the system of modern state formation (social and philosophical aspects)]. Kyiv: HENEZA, 332. [in Ukrainian].
8. Kuts O. M. (2013) Usvidomlena nezalezhnist: yak/chy realizovana etnopolitychna svoboda ? (Ukrainski realii) [Perceived independence: how/is ethno-political freedom realized? (Ukrainian realities)]: monohrafiia. Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, 368. [in Ukrainian].
9. Nediukha M. P. (2016) Derzhavotvorchyi potentsial ukrainskoi natsionalnoi idei «Ukraina – demokratychna kraina rivnykh mozhlyvostei» [State-building potential of the Ukrainian national idea «Ukraine is a

democratic country of equal opportunities»]. Naukovi pratsi MAUP. Vyp. 48, 19-25. [in Ukrainian].

10. Orzhel O. (2012) Konsolidatsiia ukrainskoho suspilstva na osnovi natsionalnoi idei: perspektyvy y obmezhenia (z tochky zoru yevropeiskoho dosvidu) [Consolidation of Ukrainian society based on the national idea: prospects and limitations (from the point of view of European experience)]. Derzhavne upravlinnia. Ekonomika ta derzhava. № 8, 102-105. [in Ukrainian].

11. Pasichnyk V. M. (2013) Ukrainska natsionalna ideia yak kontseptualna osnova borotby z koruptsiieiu ta provedennia instytutsiinykh reform v Ukraini [The Ukrainian national idea as a conceptual basis for fighting corruption and carrying out institutional reforms in Ukraine]. Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia. Vyp. 34, 72-81. [in Ukrainian].

12. Pasko I. T. (1999) Hromadianske suspilstvo i natsionalna ideia: (Ukraina na tli yevropeiskykh protsesiv. Komparatyvni narysy) [Civil society and the national idea: (Ukraine against the background of European processes. Comparative essays)]. Donetsk: TsHO NAN Ukrainy, UK Tsentr, 289. [in Ukrainian].

13. Rebkalo V. (2010) Kolektyvna identychnist ukrainskoho suspilstva ta yii vplyv na reformuvannia derzhavnoho upravlinnia [Collective identity of Ukrainian society and its impact on the reform of public administration]. Publichne upravlinnia. Vyp. 34. <<http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-34/doc/1/14.pdf>> (2023, листопад, 24). [in Ukrainian].

14. Skaletskyi M. P. (2003) Etnotvorcha ta etnozakhysna funktsii kultury [Ethnocreative and ethnoprotective functions of culture]. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhniky». № 473, 61-68. [in Ukrainian].

15. Trush M. S. (2015) Sotsiokulturna intehratsiia: osoblyvosti v umovakh hlobalizatsii: ukrainskyi aspekt [Sociocultural integration: peculiarities in the

conditions of globalization: the Ukrainian aspect]. Visnyk Akademii pratsi i sotsialnykh vidnosyn Federatsii profspilok Ukrainy: Naukovyi zbirnyk. № 3-4, 14-19. [in Ukrainian].

16. Khamitov N. V. (2017) Tvorennia liudianosti yak holovna meta suspilnoi konsolidatsii Ukrainy [Creation of humanity as the main goal of social consolidation of Ukraine]. Liudianist tvorchosti yak tvorchist liudianosti: Materialy KhIV Vseukrainskoi naukovy-praktychnoi konferentsii. m. Kyiv. K.: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2017. <<http://ela.kpi.ua/jspui/handle/123456789/20670>> (2023, листопад, 24). [in Ukrainian].

Citation: Sergey Magera (2023). NATIONAL IDEA IN CULTURE AS THE CORE BASIS OF ITS CONSOLIDATING ESSENCE IN UKRAINIAN SOCIETY. Frankfurt. TK Meganom LLC. Paradigm of knowledge. 4(58). doi: 10.26886/2520-7474.4(58)2023.8

Copyright Sergey Magera ©. 2023. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.